

ÕPPEAINE NIMETUS	Pärimusõpe
ÕPPEAINE KIRJELDUS	Pärimusõpe selgitab, kuidas pärimuskultuuri tundma õppida, kasutada, taasluua, annab selleks võimalused ja loob eeldused seoste loomiseks enesemääratlemise ja ühiskonnas toimetuleku vahel. See aitab ka mõista inimeste elus toimuvaid sagedasi muutuseid ja nendega kohaneda. Aine võimaldab avada eestlaste maailmavaadet, mina-käsitluse arengut ja muutumist ajas ning ruumis. Pärimusõppe kaudu antakse edasi Eesti rahvapärimusest tulenevaid teadmisi, hoiakuid, oskuseid ja väärtushinnanguid. Pärimusõppe kaudu mõtestatakse lahti pärimuskultuuri tähtsus suhtlemis- ja väljendusoskuse arendamisel. Pärimuskultuuris käsitletakse inimest kogukondliku tegevuse arendaja ja mõjutajana. Aines vaadeldakse ka traditsioonide ja tavade tähtsust varasematel aegadel ja antakse sellele hinnang, uuritakse kuidas ja missugused muutused on ajas toimunud ning kuidas need traditsioonid ja tavad sobituvad 21. sajandisse. Pärimusõpe avardab õpilaste silmaringi ja arendab õpilastes kriitilist mõtlemist, toetudes erinevate allikate uurimisele ja analüüsimisele. Aine soodustab avatud suhtumist ja austust eri kultuuride pärimuse vastu, väärtustades kultuurilist mitmekesisust. Praktilised ülesanded võimaldavad pärimuskultuuri kogemuslikult tunnetada. Õppeaine toetab keskkonnateadlikkust ning aitab mõista looduslike tsüklite ja rahvakalendri tähtsust. Õpilased õpivad pärimuslike teadmiste kasutamist tänapäeva kontekstis ning saavad teada, kuidas neid loovalt ja kaasaegselt edasi arendada. Pärimuskultuur sisaldab traditsioonilise ja uuendusliku lõimimist. Omakultuuri tundma õppimine võimaldab iseennast tajuda kultuuri hoidja, edasiviija ja vahendajana.
	TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD
I KOOLIASTE	Kohapärimus Kohapärimus Õpilane: - oskab seletada terminit pärimusmälestis ning sellega kaasnevaid käitumisnorme; - teab, mis on kohapärimus ja oskab seletada selle tähendust; - oskab jutustada vähemalt ühe kohapärimusliku loo, mis on seotud tema kodukohaga (näiteks kivid, puud, allikad); - tunneb termineid: talu, pere, küla, mõis, kihelkond. Rahvariided- ja ehted Õpilane: - tunneb ära ja nimetab rahvariiede osasid (särk, kaapotkleit, kampsun, Haapsalu sall, kindad, sokid, kapukad, kirivöö, triibuseelik, sõba ja suurrätt, tanu, pastlad, viisud, sõled, preesid, vildid ja kalossid); - teab, et eri piirkondadel Eestis on oma rahvariided, ehted ja mustrid, sümbolika; - tunneb oma kodukoha (ja perekonna) rahvariideid ja -ehteid;

- Toit
- Õpilane:
- mõistab rahvariie tähtsust ja tähendust kultuuriloos, oskab rahvariideid kanda.
 - nimetab vähemalt kolme traditsioonilist Eesti toitu (näiteks hapukapsas ja mulgikapsas, kama, karask, kasemahl, kört, külakost, Mulgi korbid, Mulgi puder, must leib, mõdu, taar ja kali, suitsuliha, sõir, sült, verivorstid, vürtsikilu);
 - teab, et traditsioonilistele tähtpäevadele on tunnuslikud teatud kindlad toidud;
 - nimetab ühe oma perekonnas valmistatava traditsioonilise toidu ning kirjutab selle retsepti.

Suuline pärimus

- Õpilane:
- teab eestikeelseid mõistatusi, oskab neile vastuseid leida;
 - tunneb vestluses ära vanasõna ja eristab seda muust tekstist, teab levinumate vanasõnade tähendusi;
 - on lugenud ja teab tuntumaid eestikeelseid muinasjutte, teab levinumaid Eesti muinasjuttude tegelaskujusid ja Eesti lastekirjanike teoseid;
 - teab muinasjuttude ja mõistatuste tunnuseid;
 - oskab ise muinasjutte luua;
 - teab, mis on piirkondlik keel, oskab seda vestluses ära tunda, teab üldiselt, kuidas need on kujunenud.

Pärimusmuusika

- Õpilane:
- mõistab pärimuse seost kultuurilise järjepidevusega;
 - külastab mõnda pärimusmuusika sündmust;
 - teab, kuidas lauldakse regilaulu;
 - tantsib ja laulab eesti lihtsamaid laulumänge;
 - otsib etteantud allikatest infot rahvalaulu saatepillide kohta;
 - kirjeldab kuulatava regi- ja uuema rahvalaulu meeleolu ja muusikalisi väljendusvahendeid;
 - oskab pillide eeskujul musitseerida, kasutades kehapilli;
 - tunneb tuntumaid eesti rahvapille (torupill, väikekannel, parmupill, Eesti lõõts, karmoška, viiul) ja nende rahvapärasteid nimetusi;
 - teab, milline on muusika seos rahvakommetega;
 - valmistab ühe lihtsama rütmipilli;
 - oskab tantsida voortantsu;
 - teab rahvatantsu seost maagiliste rituaalidega;
 - oskab tantsida oma kihelkonnast pärit ringmängu.

Kalendripärimus

- Õpilane:
- oskab kirjeldada oma kodu, perekonda, peretraditsioone ning nimetada Eesti riiklikke tähtpäevi ja rahvatraditsioone;
 - oskab seostada iga aastaajaga vähemalt ühte rahvakalendri tähtpäeva ning teab selle päevaga seotud kombeid (nt mihkripäev, hingedepäev, mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlapäev, sõbrapäev, lihavõtted, volbripäev, jaanipäev);
 - meisterdab kaarte ja kaunistusi ning õpib selle kaudu, millised motiivid ja dekoratsioone kasutada erinevate tähtpäevade puhul;

	• teab peast mõnda tähtpäevade ja rahvakalendriga seotud luuletust, laulu või tantsu. Taimetarkused Öpilane: • teab, milliseid taimi nimetatakse ravimtaimedeks; • tunneb taimede mitmekesisust ning oskab nimetada vähemalt kolm Eestis kasvavat mürk- ja ravimtaime; • suudab pildil ja/või looduses eristada talle varem tutvustatud ravimtaimi; • oskab valmistada taimeteed; • oskab kasutada looduslikke materjale meisterdamisel ning teab, kuidas vanasti meisterdati loodusandidest mänguasju; • teab ning oskab määrata peamisi Eestis kasvavaid puuliike ning teab ja tunneb puudega seotud uskumusi; • teab, kes on rahvapärimates taimetark ning millega ta tegeles(b). Mütoloogia Öpilane: • teab ja oskab oma sõnadega seletada, mida tähendab mõiste mütoloogia; • tunneb Eesti pärimuskultuuri mütoloogilisi tegelasi ning oskab neid nimetada; • oskab tuua näiteid Eesti muinasjuttudest ja muistenditest ning oskab välja tuua erinevused; • tunneb huvi oma kodukandi ning Eesti pärimusmütoloogia vastu tervikuna; • teab ja tunneb oma kodukandi pärimuskultuuri ja mütoloogia eripära ning seoseid; • mõistab pärimuspõhist mütoloogilist suhtumist ümbritsevasse; • oskab märgata pärimusmütoloogia tunnuseid tänapäeval ja oskab neid võrrelda minevikuga ning erinevate kultuuridega; • teab oma kodukandi suuliseid ja ainelisi pärimusmütoloogia allikaid ning omapära
II KOOLIASTE	Kohapärimus Kohapärimus Öpilane: • tunneb oma kodukoha tähenduslikke ning pärimuslikke paiku ja nendega seonduvat rahvapärimest, rahvajutet; • seostab kohapärimust oma pere ja suguvõsa lugudega; • kirjutab oma pere pärimusloo. Rahvariided- ja ehted Öpilane: • mõistab rahvariide ja nende leviku vahelisi seoseid, mustrite, rõivakommete kujunemise tegureid; • tunneb oma kodukandi rahvariide mustrit ja värvisümboolikat; • oskab joonistada oma kodukoha rahvariide mustreid. Toit Öpilane: • oskab koostada rahvuslikest toitudest menüü ja oskab valmistada mõnda lihtsamat rahvuslikku toitu (kamavaht, kiluvõileib, kartulisalat vms); • selgitab selle toidu kultuurilist tähtsust. Suuline pärimus

Õpilane:

- teab mis on müüt, muistend, eepos ja teab nende tunnuseid, oskab neid eristada;
- teab kohalikke müüte, legende ja ajaloolisi sündmusi;
- oskab kirjutada muinasjuttu, muistendit;
- teab kohalikke piirkondlikke keeli ja nende eripärasusi.

Pärimusmuusika

Õpilane:

- oskab selgitada pärimuse levikut Eestis;
- teab muusikutüüpe;
- osaleb pärimuskultuuri sündmusel ja analüüsib kogetut;
- teab regilaulu tunnuseid;
- oskab laulda regilaulu ja uuemat rahvalaulu;
- teab rahvalaulu seost rahvakalendri tähtpäevadega (mardi- ja kadripäev, vastlapäev, jaanipäev);
- tunneb ja eristab muusikalise folkloori liike;
- külastab oma kodukoha rahvamuusika sündmusi;
- süvendab I kooliastmes omandatud pillimänguoskusi;
- tunneb eesti rahvapille;
- otsib infot rahvapillide mängimise ja pillirühmade kohta;
- tutvustab muusika ja pärimuskommete seoseid;
- oskab tantsida voor- ja kolonntantsu;
- oskab nimetada rahvatantsu seoseid rahvakommetega;
- teab, millised on eesti tuntumad rahvatantsud.

Kalendripärimus

Õpilane:

- tunneb termineid omakultuur ja pärimuskultuur;
- omab ülevaadet kaheteistkümnest rahvakalendri tähtpäevast, nende otstarbest/eesmärgist/tähtsusest ja nendega seotud traditsioonidest;
- teab, et mõned tähtpäevad on seotud vanarahva kommete, looduse ja ajalooaga;
- väärtustab oma kultuuri.

Taimetarkused

Õpilane:

- oskab kodukohas ära tunda levinumad ravimtaimed ning oskab nimetada nende kasutusviise ja raviomadusi;
- teab, millal ja kuidas taimi herbaariumi tarbeks korjatakse ning kuivatatakse, oskab seda valmistada;
- oskab teha kodukohas kasvavatest taimedest ravimtaime teed ning teab, millal ja kuidas tuleb levinumaid ravimtaimi korjata ja säilitada;
- oskab anda lihtsamat esmaabi, kasutades selleks pärimusmeditsiini teadmisi;
- oskab seostada rahvameditsiini oma pere ja endaga, nimetades oma peres kasutatavaid haiguste ennetus- ja ravivõtteid;
- tunneb erinevate puudega seotud pärimuslikke kombeid ja uskumusi;
- tunneb taimede seoseid rahvakalendri tähtpäevadega;
- teab, kuidas ja miks saunas vihta kasutatakse.

Mütoloogia

	Õpilane: • teab terminite mütoloogia ja müüt tähendust; • teab ja tunneb Eesti pärimuskultuuri mütoloogilisi tegelasi ning oskab neid nimetada ja kirjeldada; • teab Eesti muinasjutte, rahvajutte ja muistendeid ning oskab neid edasi jutustada; • mõistab mütoloogiliste tegelaste seost rahvakalendri tähtpäevadega, kohapärimusega ja taimetarkusega; • teab erinevaid pärimuslikke kombeid ja uskumusi seoses mütoloogiaga nii oma kodukandist kui Eestist tervikuna; • peab lugu eesti pärimuskultuurist tervikuna ning väärtustab oma kodukandi pärimusmütoloogia eripära; • tunneb huvi nii suulise kui ainelise mütoloogia pärimuse vastu; • tunneb huvi oma kodukandi ning Eesti pärimusmütoloogia vastu tervikuna; • teab ja tunneb oma kodukandi pärimuskultuuri ja mütoloogia eripära ning seoseid; • mõistab pärimuspõhist suhtumist ja olulisust indiviidi ja ühiskonna tasandil; • oskab märgata pärimusmütoloogia tunnuseid tänapäeval ja oskab neid võrrelda minevikuga ning erinevate kultuuridega; • teab oma kodukandi suuliseid ja ainelisi pärimusmütoloogia allikaid ning omapära; • oskab leida eakohaseid võimalusi pärimuskultuuri edasiarendamiseks tänapäeval.
III KOOLIASTE	Kohapärimus Kohapärimus Õpilane: • oskab seostada kohapärimust laiemate kultuuriliste ja ajalooliste protsessidega Eestis; • oskab oma kodukoha pärimust loovalt edasi jutustada; • on loonud lavastuse oma kodukoha pärimuse põhjal. Rahvariided- ja ehted Õpilane: • iseloomustab Eesti eri piirkondade rahvariiede erinevusi ja seostab neid ajalooliste ning kultuuriliste teguritega; • valmistab lihtsama rahvusliku ehte või tarbeeseme, järgides traditsioonilisi töövõtteid ja mustreid; • tunneb rahvariiede ajaloolist tausta ja tähtsust eestlaste identiteedi kujunemises. Toit Õpilane: • teab erinevaid rahvuslikke toite ja oskab seostada neid kultuuriliste ja ajalooliste kontekstidega (nt pidulikud toidud, igapäevatoit, piirkondlikud eripärad, rahvakalendri pühad); • valmistab keerulisemat traditsioonilist toitu ning analüüsib selle tarbimise tähtsust kultuuris; • rakendab säästliku tarbimise ja jätkusuutlikkuse põhimõtteid, sealhulgas toiduainete maksimaalset ärakasutamist ja jäätmetekke vähendamist. Suuline pärimus

Õpilane:

- oskab pärimust suuliselt ja kirjalikult edasi anda;
- teab tartu ja tallinna keele erinevusi ja teab kuidas kujunes välja tänapäevane eesti keel;
- oskab lugeda lihtsamaid vanas eesti kirjakeeles kirjutatud tekste;
- teab tähtsamaid Eesti kirjanikke (nt Hurt, Eisen, Kreutzwald, Luts, Kivirähk, Kitzberg, Bornhöhe) ja keeleteadlasi ning nende panust Eesti kultuuri;
- teab, millised Eesti kirjanikud kasutavad oma loomingus rahvapärимuse motiive, tunneb nende kirjanike tähtsamaid teoseid ja peamisi kirjanduslikke tüüpe Eesti kirjanduses.

Pärimusmuusika**Õpilane:**

- teab muusikalise folkloori rahvusvahelisust;
- teab Eesti pärimusmuusika edasikandjaid;
- osaleb pärimuskultuuri sündmusel ja analüüsib kogetut;
- oskab luua regilaulu;
- teab ja tunneb oma kodukandi rahvamuusikuid läbi aegade;
- oskab selgitada rahvalaulude seost kultuuripärandiga;
- teab oma kodukoha rahvamuusika sündmusi;
- süvendab pillimänguoskusi;
- tunneb Eesti rahvapillide ajalugu;
- oskab nimetada Vabariigi pillimehi;
- oskab nimetada rahvatantsu liikumise eestvedajaid;
- oskab tantsida eesti tuntumaid rahvatantse;
- oskab juhendada voor- ja kolonntantsu tantsimist;
- rakendab liikumises muusikalisi teadmisi.

Kalendripärimus**Õpilane:**

- oskab töötada meeskonnas, julgeb välja tuua enda tugevusi ja peab tähtaegadest kinni;
- omab ürituse korraldamise, ettevalmistamise ja läbiviimise kogemust;
- arendab eneseväljendust, esinemisjulgust, suhtlemis- ja kuulamisoskust ning üksteisega arvestamise oskust;
- teab, kuidas seostada pärimusega seotud teemasid enda loovtöö teemavalikuga.
- väärtustab Eesti ja teiste kultuuride pärandit.

Taimetarkused**Õpilane:**

- teab Eestis kasvavaid peamisi ravimtaimi;
- oskab olla allikakriitiline ning teab, kuidas teha kindlaks, kust mida osta ja korjata, mida usaldada ja mida mitte;
- teab kodukohas kasvavate taimedega seotud peamisi uskumusi ja kombeid;
- oskab valmistada vähemalt 10 ravimtaimest koosnevat herbaariumi;
- oskab nimetada kodukohas enim levinud ravimtaimedega seotud raviomadusi ja kasutusvõimalusi;
- oskab teha kasevihta – teab, kust ja millal materjali koguda, kuidas vihta valmistada ja kasutada ja teab, milleks esivanemad vihtasid on kasutanud;

	- tunneb peamisi uskumusi ja ravivõtteid taimede kasutamisel Eesti rahvameditsiinis ja pärimuses; - oskab meisterdada kaitsvat amuletti. Mütoloogia Õpilane: - oskab nimetada Eesti pärimuskultuuri mütoloogilisi tegelasi ning neid kirjeldada; - teab Eesti pärimuskultuuri mütoloogilisi kohapärimusi ning asukohti; - teab ja tunneb muinasjutte, rahvajutte ja muistendeid ning oskab neid edasi jutustada; - mõistab mütoloogiliste tegelaste seost rahvakalendri tähtpäevadega; - teab ja mõistab mütoloogia seost taimetarkustega; - teab erinevaid pärimuslikke kombeid ja uskumusi seoses mütoloogiaga; - oskab leida infot Eesti mütoloogiaga seotud teemade kohta kirjandusest ja internetiallikatest ning oskab hinnata erinevate infoallikate usaldusväärsust; - määratleb ennast Eesti kultuuriloo liikmena ja järjepidevuse kandjana; - mõistab traditsioonide ja kommete olulisust nii indiviidi kui ühiskonna tasandil, ning suhtub sallivalt kultuurilistesse erinevustesse; - peab lugu eesti kultuurist tervikuna ning väärtustab oma kodukandi eripära, rahvapärimust, ajalugu ja loodust; - tunneb huvi nii suulise kui ainelise rahvapärimuse vastu; - oskab leida eakohaseid võimalusi pärimuskultuuri edasiarendamiseks tänapäeval	
	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
I Kooliaste	Kohapärimus	
	Õpitulemused: Kohapärimus - oskab lahti seletada pärimusmälestise terminit ning sellega kaasnevat käitumisnorme; - teab, mis on kohapärimus ja oskab seletada selle tähendust; - oskab jutustada vähemalt ühe kohapärimusliku loo, mis on seotud tema kodukohaga (näiteks kivid, puud, allikad); - tunneb talu, pere, küla, mõisa, kihelkonna termineid. Rahvariided- ja ehted - tunneb ära ja nimetab rahvariiede osasid (särk, kaapotkleit, kampsun, Haapsalu sall, kindad, sokid, kapukad, kirivöö, triibuseelik, sõba ja suurrätt, tanu, pastlad, viisud, vildid ja kalossid, sõled, preesid); - teab, et eri piirkondadel Eestis on	Mõisted: Kohapärimus - Hiis - Kohapärimus - Pühapaik - Talu - Pere - Küla - Mõis - Kihelkond Rahvariided ja ehted - Laulu- ja tantsupidu - Rahvariided - Haapsalu sall - Kaapotkleit - Särk - Kampsun - Kirivöö - Kindad - Sokid - Kapukad - Triibuseelik

	oma rahvariided, ehted ja mustrid, sümbolika; - tunneb oma kodukoha (ja perekonna) rahvariideid ja ehteid; - mõistab rahvariide tähtsust ja tähendust kultuuriloos, oskab rahvariideid kanda. Toit - nimetab vähemalt kolme traditsioonilist Eesti toitu (näiteks hapukapsas ja mulgikapsas, kama, karask, kasemahl, kört, külakost, Mulgi korbid, Mulgi puder, must leib, mõdu, taar ja kali, suitsuliha, sõir, sült, verivorstid, vürtsikilu); - teab, et traditsioonilistele tähtpäevadele on tunnuslikud teatud kindlad toidud; - nimetab ühe oma perekonnas valmistatava traditsioonilise toidu ning kirjutab selle retsepti.	- Sõba ja suurätt - Tanu - Pastlad - Viisud - Vildid ja kalossid - Sõlg - Prees Toit - Rahvustoit - Traditsiooniline toit - Hapukapsas - Mulgikapsas - Kama - Karask - Kasemahl - Kört - Külakost - Mulgi korbid - Mulgi puder - Leib - Mõdu - Taar - Kali - Suitsuliha - Sõir - Sült - Verivorstid - Vürtsikilu
	Tegevused: Kohapärimus - Pühapaikade avastamine: - Õpilane joonistab või meisterdab oma kodukandi pühapaika, näiteks mõne puu, kivi või allika, ning räägib klassile selle kohta loo. - Muistendi kuulamine ja edasi jutustamine: - Õpilane kuulab õpetaja loetud kohamuistendit (nt pühast kivist) ning jutustab selle oma sõnadega ümber. - Kihelkonnamäng: - Õpilane õpib tundma kihelkondi, koostades oma kodukandi kihelkonnakaardi, kasutades kohapärimuse kaardirakendust.	Materjalid: - Alttoa, K. (2015). <i>101 Eesti pühakoda</i>. Varrak. - Eesti rahvarõivaste veebileht: https://rahvaroiivad.ee/ - Eesti toit. https://www.eestitoit.ee/et - Eesti vaimse kultuuripärandi nimistu sissekanded: https://rahvakultuur.ee/wp-content/uploads/2024/12/uue-nimistu-sissekannete-loend-051224.pdf - Geoportaal: Kohapärimuse kaardirakendus. https://geoportaal.maaamet.ee/est/kaardirakendused/kohaparimus/kohaparimuse-kaardirakenduse-kirjel-dus-p474.html

	Rahvariided ja ehted • Väljasõit talumuuseumisse: ◦ Õpetaja korraldab klassile väljasõidu talumuuseumisse, kus õpilastel on võimalik tutvuda vanaaja elu-oluga (riided, toit, tööd, hooned). • Otsi ja avasta: ◦ Õpilane leiab kodust vanemate või vanavanemate abiga pildi või eseme, mis on seotud rahvariietega (nt vana triibuseelik, kirivöö, sõlg). Kui kodus pole midagi, võib otsida internetist Eesti Rahvarõivaste veebilehelt oma kodukoha rahvariiete pilte või küsida õpetajalt näidiseid. Õpilane teeb esemest/pildist klassile ettekande – kust see pärineb, milline muster või sümboolika sellel on, millal seda kanti? • Laulu- ja tantsupidu: ◦ Õpetaja näitab klassile erinevaid rahvariiete osade pilte (nt triibuseelik, kirivöö, pastlad) ja tutvustab nende nimetusi ning piirkondlikke eripärasid. Õpetaja räägib, mis on laulu- ja tantsupidu, kuidas rahvariideid kasutatakse laulu- ja tantsupidudel, selgitab, mida ei sobi kanda ning korraldab arutelu, kus õpilased saavad jagada, mida uut nad teada said. Toit • Traditsiooniline perekonna pidupäeva toit: ◦ Õpilane uurib ühe oma perekonnas valmistatava	• Hiite Maja Sihtasutus. https://hiis.ee/hiied • Kaarma, M., Sumera, M., & Voolmaa, A. (2016). <i>Eesti rahvarõivad/Estonian folk costumes</i>. Eesti Rahva Muuseum. • Kaasik, A. (2017). <i>Pühapaikade teejuht</i>. Pegasus. • Kõivupuu, M. (2011). <i>101 Eesti pühapaika</i>. Varrak. • Maiste, J. (2013) <i>101 Eesti mõisa</i>. Varrak. • Ojasaar, M. (2022). <i>Pühapaigad looduses</i>. Jes kirjastus. • Õunapuu, P. (2015). <i>101 Eesti vana aja asja</i>. Varrak
--	--	---

	traditsioonilise pidupäeva toidu kohta ning kirjutab selle retsepti ja esitleb koolis klassikaaslastele.	
	Lõiming: - Eesti keel: kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõnekeelt; jutustab kuuldust ja nähtust. - Inimeseõpetus: suhtub endasse ja teistesse positiivselt; teab oma pere ja Eesti rahvakombeid, väärtustab koostöö olulisust. - Loodusõpetus: sõnastab meeltega saadud kogemusi. - Suhtluspädevus: julgeb seista kaaslaste ees ja esitleda oma teksti, oskab soravalt ja valju häälega lugeda. - Väärtuspädevus: väärtustab ja hoiab oma kodupaika. - Õpipädevus: oskab end häälestada õpiülesande täitmisele. Oskab kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid, oskab kasutada interneti otsingumootoreid ja küsida vajalikku infot õpiülesannete täitmiseks.	
Suuline pärimus		
	Õpitulemused: Mõistatused ja vanasõnad - teab eestikeelseid mõistatusi, oskab neile vastuseid leida; - tunneb vestluses ära vanasõna ja eristab seda muust tekstist, teab levinumate vanasõnade tähendusi. Muinasjutud - on lugenud ja teab tuntumaid eestikeelseid muinasjutte, teab levinumaid Eesti muinasjuttude tegelaskujusid ja Eesti lastekirjanike teoseid; - teab muinasjuttude ja mõistatuste tunnuseid; - oskab ise muinasjutte luua. Piirkondlikud keeled - teab mis on piirkondlikud keeled,	Mõisted: - Mõistatus - Vanasõna - Salm - Muinasjutt - Murre / piirkondlik keel

	oskab nende esinemist vestluses ära tunda, teab üldiselt kuidas need on kujunenud. Tegevused: Mõistatused ja vanasõnad: • Õpilastele loetakse mõistatusi või nad loevad neid iseseisvalt, õpilased leiavad vastuseid üksi või grupis. • Õpilased mõtlevad ise mõistatusi välja ja kaaslased saavad neile vastuseid pakkuda. • Õpetaja annab õpilastele mitu poolikut vanasõna ja õpilane peab kas valikus olevatest lõppudest või oma peast vanasõnad lõpetama. Muinasjutud • Õpetaja annab ette muinasjuttude tüüptegelased ja -olukorrad, õpilased mõtlevad üheskoos jutu välja. Õpilased pakuvad välja erinevaid tegelaskujusid, situatsioone ja asukohti ja iga õpilane ütleb järjest minnes ühe lause, kuni tuleb lõpp. Õpetaja tõmbab loosi igast kategooriast ja terve klass saab loosist saadud tulemustega jutu luua. • Õpilane loeb teiste ees ette muinasjuttu. Piirkondlikud keeled • Õpilased kuulavad levinumates piirkondlikes keeltes jutte, arutavad sisu ja sõnade üle, millest saadi aru ja millest mitte. Rahvapärinus • Õpilased esitlevad kas grupis või individuaalselt etteantud teksti mõne rahvapärinuse teema kohta ja meisterdavad neile juurde visuaalseid abivahendeid. Lõiming: • Eesti keel: teab mõningaid Eesti piirkondlikke keeli. • Kirjandus: loeb eestikeelseid muinasjutte. • Käsitöö/kunstiõpetus: meisterdab rahvapärinusteemalisi esemeid.	Materjalid: • Eestikeelsete vanasõnade ja fraseologismide andmebaas: ◦ https://folklore.ee/eesti-utl/used/ ◦ https://folklore.ee/eesti-utl/used/vanasõnad/est/ • Murdeaabitsad: ◦ Kihnu murdes aabits: https://laenutus.mirko.ee/et/publication/My0xMTAyNS0xNzc=?query=Muhu%20oabits ◦ Muhu murdes aabits: https://laenutus.mirko.ee/et/publication/MS01NDEwMjEz?query=Muhu%20oabits ◦ Mulgi murdes aabits: https://laenutus.mirko.ee/et/publication/Mi0xNDA4MDM0?query=Pisukase%20rantlase%20aabits ◦ Seto murdes aabits: https://laenutus.mirko.ee/et/publication/My03Mjc0NS01?query=Pisukase%20rantlase%20aabits ◦ Võru keel: https://rahvakultuur.ee/2020/03/29/voro-keel/ • Mõistatused: ◦ Mõistatused ja vastused lastele ◦ MÕISTATUSED - Eesti keel - 2. klass TaskuTark ◦ Mõistatused. Mõista-mõista, mis see on? - Eesti keel - 2. klass TaskuTark ◦ Mõistatused. Mõista-mõista, mis see on? AED-, KÕÕGI-, JA PUUVILJAD TERA-VILJAD - Eesti keel - 2. klass TaskuTark
--	---	--

	• Üldpädevus: julgeb seista kaaslaste ees ja esitleda oma teksti, oskab soravalt ja valju häälega lugeda.	○ https://www.folklore.ee/~kriku/LEVIK/AENIG.HTM
Pärimusmuusika		
	Õpitulemused: Pärimusmuusika areng • mõistab pärimuse seost kultuurilise järjepidevusega; • külastab mõnda pärimusmuusika sündmust. Rahvalaulud ja regilaulud • teab, kuidas lauldakse regilaulu; • tantsib ja laulab lihtsamaid Eesti laulumänge; • otsib etteantud allikatest infot rahvalaulu saatepillide kohta; • kirjeldab kuulatava regi- ja uuema rahvalaulu meeleolu ja muusikalisi väljendusvahendeid. Rahvapillid ja pillimäng • oskab pillide eeskujul musitseerida kehapilli kasutades; • tunneb tuntumaid eesti rahvapille (torupill, väikekannel, parmupill, Eesti lõõts, karmoška, viiul) ja nende rahvapäraseid nimetusi; • teab, milline on muusika seos rahvakommetega; • valmistab ühe lihtsama rütmipilli. Rahvatants • oskab tantsida voortantsu; • teab rahvatantsu seost maagiliste rituaalidega; • oskab tantsida oma kihelkonnast pärit ringmängu.	Mõisted: Pärimusmuusika areng • Pärimusmuusika • Kultuur • Kontsert • Kultuurimaja • Rahvamaja Rahvalaulud ja regilaulud • Muusika • Laulumängud • Pillid • Saatepillid • Tants • Laul • Uuem rahvalaul • Regilaul • Kannel • Lõõtspill • Ühislaulmine • Kuulamine Rahvapillid ja pillimäng • Kehapill • Rahvapill • Rütmipill • Kombed • Helid Rahvatants • Rahvatants • Ringmäng • Labajalg • Põhisammud • Tantsumustrid • Voortants
	Tegevused: • Jälgitakse kohaliku linna/valla kultuuriprogrammi ja külastatakse pärimusmuusika sündmust või kutsutakse koolikontserdi raames kooli esinejad. Õpilane kirjeldab kogetut õpetajapoolsete suunavate küsimuste toel. • Õpilane kasutab veebikeskkonda https://www.folklore.ee/otsing.php ja leiab sealt infot levinumate laulu saatepillide (kandle ja	Materjalid: • Info koolikontserditeist: https://folk.ee/opi/koolikontserdid • Regilaulu andmebaas: https://www.folklore.ee/regilaul/andmebaas/. • Laulumängude selgitused: https://www.opiq.ee/kit/465/chapter/25294. • Info rahvamuusika ajaloost: https://errs.ee/2009/05/15/rahvamuusika-ajalugu/.

	lõõtspilli) kohta. • Laulumängude laulmine. • Tutvutakse kehapilli ning selle erinevate helide ja mängu võimalustega (koostöövõimalus muusikaõpetajaga). • Õpilased meisterdavad rütmipilli. • Õpilased tantsivad tantsu „Labajalg”. Lõiming: • Eesti keel: kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõnekeelt; jutustab kuuldust ja nähtust. • Loodusõpetus: sõnastab meeltega saadud kogemusi. • Inimeseõpetus: väärtustab enda ja kaaslaste huvisid; suhtub endasse ja teistesse positiivselt; teab Eesti rahvakombeid; teab koostöö olulisust. • Muusika: laulab loomuliku kehahoiuga; väljendab lauldes muusika sisu; laulab eakohaseid laule; laulab ühislaule; kasutab liikumisel muusikat; kirjeldab muusikaelamusi. • Tööõpetus: eristab looduslikke ja tehismaterjale, võrdleb nende omadusi; kasutab õigesti ja ohutult tööks sobilikke töövahendeid; meisterdab lihtsamaid esemeid; märkab esemetel rahvuslikke elemente. • Kehaline kasvatus: sooritab liikuvaid tegevusi õpetaja juhendamisel; riietub liikumiseks sobilikult; tantsib üksi, paaris ja rühmas. • Kultuuri- ja väärtuspädevus: tajub ja väärtustab oma seotust teiste inimeste, ühiskonna ja rahvaste kultuuripärandiga; väärtustab loomingut, kultuurilist mitmekesisust; teadvustab oma väärtushinnanguid. • Sotsiaalne ja kodanikupädevus: teab ja järgib ühiskondlikke väärtusi ja norme; teeb koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides.	• Eesti rahvatantsu ajalugu: https://www.folklore.ee/~janika/Loengud_veebi/Torop_VirovVakka2008_Eesti-rahvatantsu-ajalugu_1k12-14.pdf. • Vanad ja uued mängud rahvaluulearhiivist: https://folklore.ee/ukauka/arhiiv/ukauka. • Rütmipilli valmistamine: https://lasteekraan.err.ee/1099369/rutmpilli-meisterdamine. • Kerjusetrummi meisterdamise õpetus: https://www.canva.com/design/DAFA2RtRoZw/UKPdD9fNSgOSyKkzJSesaA/view?utm_content=DAFA2RtRoZw&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton. • Maraka meisterdamise õpetus: https://www.canva.com/design/DAFSGyO6w60/0WnX2pNghKJiwg0BQ-LVHA/view?utm_content=DAFSGyO6w60&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton. • Viljandi folk: https://www.viljandifolk.ee/festivalist/festivalist-1/ajalugu. • Õppevideo tantsust Labajalg voortantsuna: https://www.opiq.ee/kit/465/chapter/25295
--	---	---

	• Enesemääratluspädevus: suutlikkus mõista ja hinnata iseennast. • Õpipädevus: seostab omandatud teadmisi varem õpituga; analüüsib oma teadmisi ja oskusi. • Suhtluspädevus: väljendab ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt. • Ettevõtlikkuspädevus: suudab ideid luua ja ellu viia. • Digipädevus: leiab ja säilitab digivahendite abil infot ning hindab selle asjakohasust ja usaldusväärsust.	
Kalendripärimus		
	Õpitulemused: • teab kuude nimetusi ja leiab kalendrist enda sünnikuu ja sünnikuupäeva; • omab põgusat ülevaadet rahvakalendri olemusest ja oskab nimetada vähemalt 3 rahvakalendri tähtpäeva; • tähtsustab vanavanemate rolli ning mõistab erinevusi ja sarnasusi vanavanemate lapsepõlve ja tänapäeva vahel; • oskab kuulata, küsida küsimusi ja arutleda; • mõistab esivanemate panust ja harjutab vaikselt olemist; • teab mardi- ja kadripäeva, hingedepäeva, jõulude kombestikku; • oskab ja julgeb laulda ja esineda; • arendab käeliste tegevuste läbi loovust.	Mõisted: • Nädalapäev • Aasta • Aastaajad • Kalender • Tähtpäev ja kalendritähtpäev • jõulukräss
	Tegevused: • Erinevate kalendritega tutvumine (päev, nädal, kuu; kuidas paiknevad), tähtpäevad. • Kalendrist enda sünnikuu ja sünnipäeva leidmine. • Õpilas(t)e vanavanem(ad) tulevad koolitundi rääkima enda lapsepõlvest. • Vanavanemast portree joonistamine ja näituse ülespanek klassi/kooli.	Materjalid: • Eesti rahvakalendri andmebaas: https://www.folklore.ee/Berta/rahvakalender.php • Hingesandi laulu kuulamine: https://www.folklore.ee/Berta/hingesandilaulud.php • Vaikuseminutite tutvustamine ja praktiseerimine: https://vaikuseminutid.ee/vaikuseminutite-harjutused/ • https://www.folklore.ee/Berta/taht

	• Vaikus ja rahu, lahkunute mälestamine, kalmistu, küünla süütamise traditsioon. • Küünla valmistamine (valamine või mesilasvahast rullimine). • Mardi- ja kadripäev: ○ Mardi- ja kadripäeva kombestikuga tutvutamine, eneseväljendus läbi käeliste tegevuste, esinemiskogemuse saamine. ○ Mardi- ja kadripäeva disko, kus osalejad peavad olema maskeeritud; ○ Mardi maski valmistamine, Kadri kaabu kaunistamine. • Jõulud: ○ ringmängud, laulmine, tantsimine, pillimäng, õlgede tupp toomise traditsioon, jõulukrassi meisterdamine. • Ülestõusmispühad/kevadpühad: ○ munade värvimine sibulakoortega, lihavõtte meisterduste valmistamine, ristsõna koostamine traditsioonide kohta. Lõiming: Kultuuri- ja väärtuspädevus: peab lugu klassikaaslastest ja perekonnast ja tajub sidet vanemate ja vanavanematega. Hindab loovust ning tunneb rõõmu liikumisest, loovast eneseväljendusest ja tegevusest. Sotsiaalne ja kodanikupädevus: austab oma kodupaika, kodumaad ja Eestit ning Eestiga seotud tähtpäevi. Suhtluspädevus - suudab ennast selgelt, viisakalt ja asjakohaselt väljendada. Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus: saab aru kalendri ülesehitusest ja teab enda sünniaega ning oskab leida seda kalendrist. Käitub loodust hoidvalt. Ettevõtlikkuspädevus: julgeb osa võtta ühisüritusest ning julgeb koos teistega esineda.	• paev-mardipaev.php • https://www.folklore.ee/Berta/tahtpaev-kadripaev.php • https://www.folklore.ee/erk/exhibits/show/joulud • https://lastega.ee/index.php/et/component/k2/item/1399-joulukrass/1399-joulukrass • https://www.folklore.ee/Berta/tahtpaev-lihavotted.php • https://www.pinterest.com/tamarica22/ester-crafts/
--	--	---

	Taimetarkused	
	Õpitulemused: • teab, milliseid taimi nimetatakse ravimtaimedeks; • oskab nimetada vähemalt kolm Eestis kasvavat mürktaime ja ravimtaime; • suudab pildil ja/või looduses eristada talle varem tutvustatud ravimtaimi; • oskab valmistada taimeteed; • oskab kasutada looduslikke materjale meisterdamisel ning teab, kuidas vanasti meisterdati loodusandidest mänguasju; • teab ning oskab määrata peamisi Eestis kasvavaid puuliike ja teab, millised olid puudega seotud uskumused; • teab, kes on rahvapärismures taimetark ning millega ta tegeles(b).	Mõisted: • Ravimtaim • Mürktaim • Taimeteed • Mesi • Taimetark • Nõid • Kaitsepuu • Rahvameditsiin
	Tegevused: • Tutvustada õpilastele levinud ravim- ja mürgiseid taimi. • Väljasõidud loodusesse ja looduses ravimtaimede otsimine. • Õpilastele tutvustatakse taimi, mis kasvavad tema kodukoha läheduses ja millest inimesed valmistavad teed. Õpilastel paluda korjata ja tuua kooli tee jaoks üks alljärgnevatest (olenevalt aastaajast): ○ kibuvitsamarjad; ○ nurmenuku õied; ○ vaarika varred, lehed; ○ metsmaasikad koos varte ja lehtedega; ○ nõges (NB! tutvustada taime kõrvetavat toimet ja kuidas seda korjata); ○ piparmünt, meliss, teised mündilised; ○ kummel; ○ pärnaõied. • Lapsed uurivad kas/milliseid ravimtaime teesid nende kodus on (nt. kummel, piparmünt, meliss, apteegitill, nõges)	Materjalid: • Levinud ravim- ja mürgiste taimede tutvustamise abimaterjalid: ○ Raal, A. (2011). <i>Sinu ravimtaimed</i>. Päike ja Pilv OÜ. ○ TaskuTark OÜ. <i>Taimed. Mürgised taimed</i>. TAIMED. MÜRGISED TAIMED - Loodusõpetus - 3. klass TaskuTark ○ Star Cloud OÜ. <i>Tunneb kolme mürk- ja ravimtaime</i>. Tunneb kolme mürk- ja ravimtaime – Opiq ○ Star Cloud OÜ. <i>Tunneb Eesti looduses kasvavaid puid ja taimi</i>. Tunneb Eesti looduses kasvavaid puid ja taimi – Opiq • Lastepäraselt selgitatud erinevatest ravimtaimedest: ○ Karjus, I. (2016). <i>Metsamoori ravimtaimeraamat lastele</i>. Avita kirjastus.

	• Taimetee valmistamine koolis: vee keetmine, ohutus, ürtide õige koguse kasutamine ja tee valmistamise protsess. Õpilasel on võimalik koostada oma teesegu. • Erinevate teede maitsmine: ◦ õpilastel on võimalik hinnata erinevaid teesid ja leida klassi lemmik tee; ◦ teede pime maitsmine: õpilased peavad välja prinditud pildid kokku viima õige teega. • Õpilastele tutvustatakse matkal Eestis enamlevinud puid: ◦ lapsed kirjeldavad õpetaja poolt esitatavate suunavate küsimuste toel nähtud puid; ◦ lapsed määravad puid: kask, tamm, kuusk, mänd, pihlakas; ◦ puude pärimusnimede õppimine – õpetaja tutvustab puude rahvapäraseid nimetusi: kõiv, hiiepuu, nõglapuu, pihelgas. • Kuulamine: ◦ Pärimusjutt, „Kuidas kask endale mustad triibud sai“. • Liikumismäng: ◦ puude kallistamise mäng (nt Kroon, A. (2024). <i>Kodukoha looduse ja pärimuse tundmaõppimine algkoolis formaalõpet täiendavate õpiprojektide toel</i>. Loov-praktiline lõputöö, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia] https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/bc528e2-d954-4857-b4e4-93b7601b6e7f/content Lisa 1.3). • Õpitu kinnistamine: ◦ töölehtede täitmine (Kroon, A. (2024). <i>Kodukoha looduse ja</i>	◦ Kroon, A. (2024). <i>Kodukoha looduse ja pärimuse tundmaõppimine algkoolis formaalõpet täiendavate õpiprojektide toel</i>. [Loov-praktiline lõputöö, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia] https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/bc528e2-d954-4857-b4e4-93b7601b6e7f/content ◦ Lasteaed Päikene õpetajate omalooming (2013). <i>Loodusraja mängud</i>. LOODUSRAJA MÄNGUD • Tagasiside ringi küsimused õpilastele, nt.: ◦ Missuguse uue taime sa täna teada said? ◦ Milliseid taimi sa juba teadsid? ◦ Kuidas neid täna õpitud taimi igapäevaselt kasutada saab? ◦ Kuidas need teadmised on teile vajalikud? • Materjalid puude olulisusest rahvapärarimuses. ◦ Raal, A. (2012). <i>Seitse tervendavat puud</i>. Tartu Ülikooli kirjastus. ◦ Kõivupuu, M. (2023). <i>Eesti Mütoloogia algajale</i> (lk 51-53). Tänapäev. ◦ Hiemäe, M. (2020). <i>Väike puu- ja põõsaraamat rahvapärarimusest</i>. Ekm teaduskirjastus. • Meisterdamine: ◦ Naabrimutt (2015, 4. detsember). <i>Lihtne vanik käbidest</i>. Lihtne vanik käbidest Isetegemise rõõm ◦ Soosaar, I. (2016, 18. august). <i>Kaitsev kaelakee pihlakamarjadest</i>. Kaitsev
--	--	--

	<i>pärimuse tundmaõppimine algkoolis formaalõpet täiendavate õpiprojektide toel.</i> https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/bc528e2-d954-4857-b4e4-93b7601b6e7f/content Loov-praktiline lõputöö Lisa 1.2). - Erinevate looduslike materjalide kasutamine meisterdamiseks: - puulehed, tõrud, kastanimunad, kivid, käbid jne); - tammetõrude, käbide, kastanimunade kasutamine vanaaja mänguloomade valmistamiseks. Võimalus tutvustada, miks vanasti sellised mänguasjad olid, kuidas nendega mängiti Lõiming: - Loodusõpetus: looduse vahetu kogemine ning praktilised tegevused; märkab ja jälgib looduses toimuvaid aastaajalisi muutusi ning toob näiteid nende tähtsuse kohta inimese elus; teab kodukoha tuntumaid taimi ja oskab vältida mürgiste taimedega seotud ohtusid. - Kunstiõpetus: looduslike materjalide kasutamine ja sobilike töövahendite valimine; mitmesuguste kunstitehnikate ja töövõtete õppimine, katsetamine ja loominguline rakendamine. - Tööõpetus: eristab esemelist keskkonda (materjale ja töövahendeid) ning töötab ohutult; töötab õpetaja juhendamisel üksi ja koos teistega rühmas. - Inimeseõpetus: oskab oma tervist hoida; teab tervist ohustavaid tegureid, tunneb ära ja oskab hoiduda või keelduda tervist ohustavatest olukordadest.	kaelakee pihlakamarjadest - Manaratas - Taimevaibad (otsingu sõnad decorative weaving with plants) Pinterest Plant Weaving - icraft.corecexpro.com Käsitöö käbidest - topiariumi, dekoratiivsete korvide, lillede, pallide ja loomade valmistamine (116 fotot) - Minter, L., & Williams, T. (2021). <i>Loodussõbralik meisterdamine</i>. Pegasus. (lk 40-43 tammepeu kasvatamine; lk 76-79 külvipottide valmistamine; lk 122-125 lehetrükk) - Lastekraan, (2010). <i>Meisterdame Mariga - Karjalapse mänguasjad</i>. ERR. https://lastekraan.err.ee/947307/lastekraan-meisterdame-mariga-karjalapse-man-guasjad - Eesti käsitöö. <i>Viljapeapaela punumine</i>. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=e3Ug5ElpCB4 - Õnneristi punumine (õpitoa juhendaja Liis Burk) Lugemissoovitused/ettelugemiseks õpilastele: - Ojasaar, M. (2022). <i>Pühapaigad looduses</i>. Jes kirjastus. - Makko, M. (2024). <i>Väikese taimetarga 12 saladust</i>. Legend - Konks, S. (2005). <i>Lastelilleraamat</i>. Varrak. - Koostanud Järv, R (2020). <i>Metsavaimu heategu. Sada eesti muinasjuttu metsast ja meist</i>. Varrak
II Kooliaste	Kohapärimus	
	Õpitulemused:	Mõisted:

	Kohapärimus - tunneb oma kodukoha tähenduslikke, pärimuslikke paiku ja nendega seonduvat rahvapärimust, rahvajutte; - seostab kohapärimust oma pere ja suguvõsa lugudega; - kirjutab oma pere pärimusloo. Rahvariided- ja ehted - mõistab rahvariiede ja nende levila vahelisi seoseid, mustrite, rõivakommete kujunemise tegureid; - tunneb oma kodukandi rahvariiede mustrit ja värvisümboolikat; - oskab joonistada oma kodukoha rahvariiede mustreid. Toit - oskab koostada rahvuslikest toitudest menüü ja oskab valmistada mõnda lihtsamat rahvuslikku toitu (kamavaht, kiluvõileib, kartulisalat vms); - selgitab selle toidu kultuurilist tähtsust.	Kohapärimus - Kohapärimus - Suguvõsa - Pärimuslugu Rahvariided - ja ehted - Rahvariided - Sümboolika - Mustrid - Kirivöö - Keskkiri - Vöö süda - Ääre kiri - Küü - Äärelõng Toit - Eesti köök - Traditsiooniline toit - Rahvustoit - Toidukultuur
	Tegevused: Kohapärimus - Kohapärimuslik fotoprojekt: - õpilane pildistab kodukoha pärimuspaiku (puud, kivid, allikad) ja koostab nendest veebialbumi, lisades iga pildi juurde lühikirjelduse või muistendi. - Pere pärimusloo kirjutamine: - õpilane uurib oma vanematelt ja/või vanavanematelt nende perekonnaga/suguvõsaga seotud ajalugu ning kirjutab sellest oma pere pärimusloo, kus kirjeldab mõnd olulist sündmust, uskumust või paika, mida tema peres väärtustatakse. Juurde võib lisada foto, joonistuse või skeemi, mis aitab lugu illustreerida. Rahvariided ja ehted	Materjalid: - Eesti rahvarõivad: https://rahvarõivad.ee/ - Eesti toit: https://www.eestitoit.ee/et - Eesti Rahvakultuuri keskus. (2014). <i>Vaimse kultuuripärandi töölehed</i>. https://rahvakultuur.ee/wp-content/uploads/2022/03/VKP-to%CC%88o%CC%88lehtede-komplekt.pdf - Kõivupuu, M. (2019). <i>Pärandiaabits lastele ja suurtele</i>. Tänapäev. - Kõivupuu, M. (2023). <i>Eesti mütoloogia algajale</i>. Tänapäev. - Rand, P. (2013). <i>Eesti Kirivööd</i>. Saara kirjastus.

- Kirivöö muster:
 - õpilane kujundab kirivöö mustri ja lisab juurde lühikese kirjaliku selgituse oma mustri tähenduse kohta. Klassiga koostatakse näitus.
- Rahvariiete levik ja sümboolika:
 - õpilased uurivad rühmatööna oma kodukandi rahvariideid ja nende eripärasid (värvid, mustrid, detailid). Leiavad sarnasusi ja erinevusi teiste piirkondade rahvariietega. Õpilased koostavad rühmaga esitluse.
- Minu rahvariiete osa:
 - õpilane joonistab ühe rahvariide osa pildi (nt triibuseelik, kirivöö, sõlg, pastlad). Kirjutab juurde: Mis see on ja millises piirkonnas seda kanti? Milline tähendus või sümboolika sellel osal oli? Kas seda kasutatakse tänapäeval laulu- ja tantsupidudel?

Toit

- Toidu kultuurilise tähenduse selgitamine:
 - õpilane valib ühe oma kodukandi traditsioonilise toidu ja uurib selle ajaloolist ja kultuurilist tähendust. Klassis arutelu, miks just see toit on teie piirkonnas oluline (nt pidustused, rahvakombed, looduslikud tingimused).

Lõiming:

- Ajalugu: õpilane toob näiteid kodukoha minevikusündmustest, mis on mõjutanud kohalikke kombeid ja lugusid; teab näiteid kodukoha kultuuripärandist (rahvariided, ehitised, pühapaigad

	jne) ja oskab neid tänapäevaga seostada. • Eesti keel ja kirjandus: õpilane osaleb aktiivselt aruteludes kodukoha pärimuslugude ja -paikade teemadel; avaldab oma arvamust ja põhjendab seisukohti, tuginedes kohapärimusest kogutud teadmistele; rikastab oma sõnavara, õppides ja kasutades pärimuslugudega seotud spetsiifilisi väljendeid ja termineid. • Inimeseõpetus: õpilane on iseseisev otsustaja, võttes vastutust uurimis- ja loovülesannete täitmisel, näiteks pere pärimusloo koostamisel. • Tööõpetus, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus: õpilased tutvuvad kodukandi rahvariiete ja mustritega, mõistes nende ajaloolist ja kultuurilist tähendust; arendatakse loovust ja käelisi oskusi, luues rahvusliku mustri järgi inspireeritud tarbeesemeid või ehteid, kasutades traditsioonilisi töövõtteid. • Ühiskonnaõpetus: õpilane mõistab, et iga inimene, sealhulgas tema ise, on käitumise, hoiakute ja panusega kultuurikandja ja looja, ning osaleb aktiivselt kodukoha kultuuripärandi säilitamises ja arendamises. • Enesemääratluspädevus: õpilane tunneb oma kodukoha pärimuslikke paiku ja nende tähendust; seostab kodukoha pärimust oma pere ja suguvõsa lugudega; väärtustab perekondlikku tausta, mõistes nende rolli oma identiteedis.	
--	--	--

	• Suhtluspädevus: õpilane jagab kodukoha pärimuslugusid suuliselt ja kirjalikult; kirjutab oma pere pärimusloo, väljendades end selgelt ja loovalt; osaleb aruteludes, jagades kogemusi ja kuulates teiste lugusid, arendades dialoogi ja empaatiavõimet. • Sotsiaalne pädevus: õpilane teeb koostööd kaasõpilaste ja kogukonnaliikmetega, uurides kodukoha pärimust; austab erinevaid arusaamu ja taustu, mõistes pärimuse tähtsust ühiskonna sidustajana; osaleb aktiivselt tegevustes, mis toetavad pärimuse jagamist ja säilitamist. • Väärtuspädevus: õpilane mõistab kohapärimuse, rahvariiete ja traditsiooniliste toitade kultuurilist tähendust; väärtustab nende rolli kultuurilise identiteedi ja ajaloolise järjepidevuse kandjatena; suhtub austusega oma kodukoha ja pere pärandisse, osaledes selle säilitamisel loovalt ja hoolivalt.	
	Suuline pärimus	
	Õpitulemused: • teab mis on müüt, muistend, eepos ja teab nende tunnuseid, oskab neid eristada; • teab kohalikke müüte, legende ja ajaloolisi sündmusi; • oskab kirjutada muinasjuttu, muistendit; • teab kohalikke murdeid ja nende eripärasusi, oskab murret vestluses ära tunda.	Mõisted: • Legend • Muistend • Naljand • Eepos • Müüt • Rahvajutt
	Tegevused: • Õpilased loevad klassis muistendit ja arutlevad muistendi tunnuste üle, õpilased mõtlevad, mille kohta nende elukohas saaks veel muistendeid või müüte kirjutada. • Õpilased kirjutavad ise muistendi, müüdi või legendi vabalt valitud	Materjalid: • Eeposed: https://et.wikipedia.org/wiki/Kategooria:Eeposed • Eestikeelsete vanasõnade ja fraseologismide andmebaas: https://folklore.ee/eesti-utlused/ • Eesti murrete kaart: https://arhiiv.eki.ee/murded/

	asja/koha/inimese kohta nende ümber. • Õpilased koostavad grupis lühikese tutvustuse mõne rahvapärimuse teema kohta ja esitlevad seda klassi või kooli ees. • Õpilased koostavad mõne hariva mängu (õpetaja valikul kas mälu-, laua-, arvuti-, kaardimäng. Näiteks memory või domino mäng rahvapäraste piltidega (ja kergemate ning lühemate sõnadega); pop-up-raamat; piltmõistatused). Lõiming: • Eesti keel: teeb vahet legendi, muistendi, müüdi, eepose, rahvajutu terminitel. • Kirjandus: oskab kirjutada muistendit, rahvajuttu, müüti, legendi. • Üldpädevus: oskab kokku panna esitlust, teab kuidas koguda informatsiooni; julgeb esitleda oma teksti.	• Legendide näiteid: https://vaatavanalinna.ee/vaatamisvaarsused-tallinnas/tallinna-legendid/ • Muistendite näiteid: ◦ https://ebeklassiajaveeb.blogspot.com/2011/01/muistendid.html ◦ https://www.luts.ee/sites/default/files/E-raamatud/eesti_keelsed/pdf/Friedrich_Robert_Faehlmann_Muutilised_muistendid.pdf • Müütide näiteid: ◦ Eesti mütoloogia algajale: https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:889093 ◦ Müüt ja kirjandus: https://www.etag.ee/wp-content/uploads/2016/06/ESP-AK-M%C3%9C%C3%9C-T-JA-KIRJANDUS-tr%C3%BCkieelne.pdf
	Pärimusmuusika Õpitulemused: Pärimusmuusika areng • oskab selgitada pärimuse levikut Eestis; • teab muusikutüüpe; • osaleb pärimuskultuuri sündmusel ja analüüsib kogetut. Rahvalaulud ja regilaulud • teab, millised on regilaulu tunnused; • oskab laulda regilaulu ja uuemat rahvalaulu; • teab rahvalaulu seost rahvakalendri tähtpäevadega (mardi- ja kadripäev, vastlapäev, jaanipäev); • tunneb ja eristab muusikalise folkloori liike; • teab oma kodukoha rahvamuusika sündmusi. Rahvapillid ja pillimäng • süvendab I kooliastmes omandatud pillimänguoskusi; • tunneb Eesti rahvapille;	Mõisted: Pärimusmuusika areng • Pärimusmuusika • Kultuur • Kontsert • Kultuurimaja • Rahvamaja • Pärimusmuusik • Muusikaline folkloor Rahvalaulud ja regilaulud • Muusika • Laulumängud • Saatepillid • Uuem rahvalaul • Regilaul • Kannel • Lõõtspill • Ühislaulmine • Tähtpäevad • Rahvamuusika Rahvapillid ja pillimäng • Kehapill • Rahvapill • Rütmi pill

	- otsib infot rahvapillide mängimise ja pillirühmade kohta; - tutvustab muusika ja pärimuskommitee seoseid. Rahvatants - oskab tantsida voor- ja kolonntantsu; - oskab nimetada rahvatantsu seoseid rahvakommetega; - teab, millised on eesti tuntumad rahvatantsud; - rakendab liikumises muusikalisi teadmisi.	- Kombed - Helid - Torupill - Kannel - Jauram - Lõõtspill - Lehepill - Pajupill - Viiul Rahvatants - Reilender - Kaerajaan - Põhisammud - Tantsumustrid - Voortants - Kolonntants
	Tegevused: - Jälgitakse kohaliku linna/valla kultuuriprogrammi ja külastatakse pärimusmuusika sündmust või kutsutakse koolikontserdi raames kooli esinejad. Õpilane kirjeldab kogetut suunavate küsimuste toel. - Lauldakse Eesti rahvalaule. - Praktilise oskuse rakendamine: pilliõpe (väikekannel). - Memoriini mäng Eesti rahvapillidest. - Tantsitakse voortantsu. - Tantsitakse kolonntantsu. - Tantsitakse Reilenderit. Lõiming: - Eesti keel: osaleb aktiivselt vestlustes; avaldab arvamust; põhjendab oma seisukohti; aktsepteerib kaaslaste seisukohti. - Kirjandus: kasutab otstarbekalt eri allikatest hangitud teavet; väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri; rikastab oma sõnavara. - Loodusõpetus: mõistab, et teaduslikud teadmised on tõendus põhised. - Ajalugu: teab, et ajaloosündmustel on põhjused ja tagajärjed; teab näiteid kodukoha minevikust; teab näiteid kodukoha kultuuripärandist.	Materjalid: - Info koolikontserditeist: https://folk.ee/opi/koolikontserdid. - Koolikontsert „Sinasõprus pärimusmuusikaga”: https://www.opiq.ee/kit/465/chapter/25312. - Pärimusmuusika kontseptsioon: https://rahvakultuur.ee/wp-content/uploads/2020/03/parimusmuusika.pdf. - Eesti rahvalaulud leitavad andmebaasist: https://www.folklore.ee/pubte/eraamat/tampere/. - Regilaulude andmebaas: https://www.folklore.ee/regilaul/andmebaas/. - Rahvamuusika ajalugu: https://errs.ee/2009/05/15/rahvamuusika-ajalugu/. - Rahvapilli mõiste ja liigid: https://www.folklore.ee/~janika/Loengud_veebi/Tampere_Rahvapilli_d_tantsud.pdf. - Õppevideo: Labajalg voortantsuna ja kolonntantsuna: https://www.opiq.ee/kit/465/chapter/25295. - Reilenderi õpetus: https://www.opiq.ee/kit/465/chapter/25296. - Eesti rahvatantsu ajalugu: https://www.folklore.ee/~janika/L

- Inimeseõpetus: on loov ja ettevõtlik; on iseseisev otsustaja.
- Ühiskonnaõpetus: oskab oma aega planeerida; teab, et inimesed on erineva kultuuritaustaga; teab, et inimesed on erineva kultuuritaustaga; teab, et iga inimene on käitumise, hoiakute ja panusega kultuurikandja ja -looja.
- Muusika: tunneb rõõmu nii iseseisvast kui ka ühisest muusikategevusest ja väärtustab musitseerimist; arendab oma muusikavõimeid (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine); mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga.
- Kunst: kavandab enda idee või teose.
- Tehnoloogia: tunneb tööks sobilikke materjale; valib ja kasutab eesmärgipäraselt töövahendeid, töötlusviise ja materjale; kasutab ohutult õigeid töövõtteid; töötab sihikindlalt ja viib kavandatu lõpule; kasutab materjale säästlikult; teab ja kasutab kavandades rahvuslikke kujunduselemente.
- Kehaline kasvatus: riietub liikumiseks sobilikult; tantsib üksi, paaris ja rühmas; mõistab pärimustantsu ja nüüdisaegsete tantsude rolli kultuuris.
- Kultuuri- ja väärtuspädevus: tajub ja väärtustab oma seotust teiste inimeste, ühiskonna ja rahvaste kultuuripärandiga; väärtustab loomingut, kultuurilist mitmekesisust; teadvustab oma väärtushinnanguid.
- Sotsiaalne ja kodanikupädevus: teab ja järgib ühiskondlikke väärtusi ja norme; teeb koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides.
- Enesemääratluspädevus: suudab mõista ja hinnata iseennast.

	• Õpipädevus: seostab omandatud teadmisi varem õpituga; analüüsib oma teadmisi ja oskusi. • Suhtluspädevus: väljendab ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt. • Ettevõtlikkuspädevus: suudab ideid luua ja ellu viia. • Digipädevus: leiab ja säilitab digivahendite abil infot ning hindab selle asjakohasust ja usaldusväärsust.	
Kalendripärimus		
	Õpitulemused: • teab mõningaid konkreetseid seoseid rahvakalendri tähtpäeva ning lindude ja loomade vahel; • teab mihklipäeva olemasolust (29.september); • mõistab majandamisega seonduvat (hinna määramine, rahaga ümber käimine); • omab teadmisi rahatarkusest; • julgeb enda loodut teistele tutvustada; • on teadlik, et rahvakalendris on kaks madisepäeva ning teab, millega neid looduses seostatakse; • omab ilmavaatluse kogemust ja ülevaadet vahenditest; • teab vanu Eesti mängu ja oskab mõningaid mängida; • tutvub teiste maade aastavahetuse uskumustega.	Mõisted: • rahatarkus • talveuni, talveuinak • mesilasvaha
	Tegevused: Ussimaarjapäev, uskumused: • Usside eluviis ja nendega seonduvad uskumused, ussisõnad. ◦ Jutte ussidest ja ussisõnadest; ◦ Paberist ussi meisterdamine. Madisepäev: • Neid on rahvakalendris 2 (sügisene ja talvine). Sügisel talveuni algab ja talvisel lõpeb. ◦ ilmaennustus (kui madisepäeval lund sajab, on suvel palju kärbsed ja sääski); ◦ ilmavaatlus.	Materjalid: • http://www.rahvakultuur.ee/Ussisnade_teadjad_442 • https://www.pinterest.com/pin/255579347579427255/ • https://www.folklore.ee/erk/exhibits/show/sugisene-madisepaev • https://www.folklore.ee/erk/exhibits/show/madisepaev • https://tife.eu/toode/ilmavaatlus-4/ • https://www.folklore.ee/Berta/tahtpaev-mihklipaev.php • B.Schäfer „Koer nimega Money” • veebis https://raharalli.minuraha.ee/ • Klassiruumis Monopol, Cashy

	Mihklipäeva tähistamine: ○ mihklilaat. Laadakombestik: ● Laadal osalemine (korraldab III kooliaste). ● Laadal käimisega seotud jutud ja laulud. ● Laadale ise müüdava eseme (käsitöö, toit vms) valmistamine, hinnastamine ja kauplemine. Õppimise, nutikuse ja nupukusega seotud pärimus (pärast mihklipäeva said karjased kooli minna). ● Erinevad nuputamisesanded, mõistatused, vanasõnad, mälutreening. ● Palga maksmisega seotud mängud. ● Talveaja mängud ja laulud. Aastavahetuse pärimus. ● Toit jäetakse ööseks lauale, püssipaugutamise kombe seostamine tänapäeva ilutulestikuga, tubased mängud, tina valamine ja asendustegevusena mesilasvaha valamine ● Teiste rahvaste aastavahetuse uskumusi. Kevadpühad: ● Peetsu meisterdamine Lõiming: Kultuuri- ja väärtuspädevus: väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas ning suhtub teistesse eelarvamusteta. Sotsiaalne- ja kodanikupädevus: kasutab erinevaid õppimisevõtteid ja koostöötamise vorme (individuaalne, paaris- ja rühmatöö) Enesemääratluspädevus: oskab ja julgeb enda arvamust eakohaselt avaldada. Teab, et ka ebaõnnestumine on õppimiseks vajalik ning oskab teha järeldusi. Suhtluspädevus: Julgeb võõrastega suhelda ning oskab viisakalt ja selgesõnaliselt ennast väljendada. Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus: oskab läbi viia ilmavaatlust ning teha aastaegadele omaseid järeldusi saadud tulemuste	● https://www.folklore.ee/erk/exhibits/show/uusaasta ● https://www.kodusedlood.net/2023/12/aastavahetuse-rituaalid-mis-to-ovad.html ● https://www.folklore.ee/ukauka/arhiiv/exhibits/show/koroonamangud/joulumangud ● https://naistekas.delfi.ee/artikkel/74017471/video-tee-ise-valmista-kevadpuhadeks-uks-hunnitu-peetsude-perekond
--	--	--

	põhjal. Teab rahatarkuse põhitõdesid ning oskab tooteid hinnastada, sularahaga arveldada ja mõistab, kuidas tekib kasum. Digipädevus: oskab ise koostada nutiseadmes klassikaaslastele etteantud teemal nuputamisülesandeid (ristsõna, Kahoot, Kuldvillak) ja samuti teiste poolt koostatud ülesandeid ise lahendada.	
Taimetarkused		
	Õpitulemused: • oskab kodukohas ära tunda levinumad ravimtaimed ning oskab nimetada nende kasutusviise ja raviomadusi; • oskab valmistada herbaariumi, teab, millal ja kuidas taimi selle tarbeks korjatakse ning kuivatatakse; • oskab teha ravimtaime teed kodukohas kasvavatest taimedest, teab, millal ja kuidas tuleb levinumaid ravimtaimi korjata ja säilitada; • oskab anda lihtsamat esmaabi, kasutades selleks pärimusmeditsiini teadmisi; • oskab seostada rahvameditsiini oma pere ja endaga, nimetades oma peres kasutatavaid haiguste ennetus- ja ravivõtteid; • tunneb erinevate puudega seotud pärimuslikke kombeid ja uskumusi; • tunneb taimede seoseid rahvakalendri tähtpäevadega; • teab, kuidas ja miks saunas vihta kasutatakse.	Mõisted: • Ravimtaimed • Taimeravi • Rahvameditsiin • Ravisalvid • Suhkruvesi • Raviteed • Pärimusmeditsiin • Ravimtaimeteed • Ravimtaimede korjamine • Ravimtaimede kuivatamine • Herbaarium • Taimekuivati • Imerohi • Maarjahein
	Tegevused: • Kodukoha läheduses asuva ravimtaime kasvukoha külastamine. • Õpetaja juhendamisel valmistavad õpilased kodukohas kasvatatavatest aiasaadustest lõunasöögi. ◦ erinevate köögiviljade tutvustamine rahvameditsiinis. • Õpilased praktiseerivad esmaabi	Materjalid: Ravimtaime aiad: • Kalamaja ürdiaed. Vana-Kalamaja 36, Tallinn • Hildergardi aed, Tornide väljak, Tallinn • Lilleoru ravimtaime- ja permakultuuri aed • Tammetalu ürdiaed • Karepa ravimtaime aed • Karulaugu kasvukoha külastamine • Kodukohas asuva eraaia

	andmist, kasutades pärimusmeditsiini teadmisi. ● Ravimtaimede kogumise ja kuivatamisega tutvumine klassiruumis või loodusretkel. ○ millal korjatakse ravimtaimi, sellega seotud uskumused; ○ ravimtaimede säilitamine. ● Retk loodusesse. Räägitakse taimeliikidest, taimede kogumisest ja herbaariumi koostamisest. ○ enne retke tutvustada õpilastele herbaariumit ja selle valmistamise töövõtteid; ○ õpilastele võib vajadusel ette anda taimede nimekirja, mille hulgast valida. (Valikusse võivad kuuluda nt. teeleht, kortsleht, metsmaasikas, kanarbik, rukkilill, nurmenukk, võilill, aaskannike, kibuvits, liivateed, paiseleht, karulauk.) ● Õppematkad loodusesse puudega tutvumiseks ○ võimalus õppida lugeda puude erilisi sõnumeid, süvendavad oma sidet loodusega ning vaadelda samu puid ka pärimusliku kultuuri peeglist: nende tähendust ainelises ja vaimses rahvakultuuris; ○ saunaviha kasutamise tutvustamine, miks ja kuidas vanasti vihta kasutati. ● Korduvkasutatava teekoti/pakikese valmistamine. ● Taimekuivati valmistamine. Lõiming: ● Loodusõpetus: loodusteaduslikke uurimisoskuste arendamine; leiab infot taimede kohta, hindab info usaldusväärsust õpetaja abiga, koostab ja esitab valitud teemal	kulastamine Ravimtaimed, korjamine ja kuivatamine: ● Metsallik, M. (2014). <i>Metshaldja päevik</i>. Pilgrim. ● Peek, I. (2024, 20. veebruar). Taimetark Angelika Somelar: 10 kodumaist ravimtaime, mida iga Eesti inimene võiks teada. <i>Eesti Naine</i>. Taimetark Angelika Somelar: 10 kodumaist ravimtaime, mida iga Eesti inimene võiks teada ● Karjus, I. (2013). <i>Metsamoori suur ravimtaimeraamat</i>. Fookus meedia. ● Karjus, I. (2016). <i>Hingeteed</i>. Cum Laude. Toiduvalmistamine ja seos pärimuskultuuriga: ● Palu, A. (1991). <i>Aed kui apteek</i>. Valgus. ○ Puuviljad ja marjad rahvameditsiinis ○ Viljapuude ja marjapõõsaste raviomadused ○ Kõõgiviljade kasutamine inimeste ravimisel. Esmaabi pärimusmeditsiini kasutades: ○ Kõivupuu, M. (2019). <i>Pärandiaabits lastele ja suurtele</i>. Tänapäev. ■ Teeleht kui plaaster ■ Raudrohi verejooksu vastu ■ Suhkruvesi ■ Külmetuse ravimine raviteede, hanerasva, kartuliauru abil jne. ■ Ravisalvide valmistamine ja kasutamine ■ Maagilised rituaalid haiguste ravimisel Teekoti valmistamine: ○ Karro, L (2012, 17. november). Meisterda 15 minutiga: korduvkasutatav teepakike. <i>Nipiraamat</i>.
--	--	--

MINUTIGA:korduvkasutatav teepakike

- Hermann, P. (2014, 20. juuni). Isetehtud teepakikesed. *Maakodu. Isetehtud teepakikesed - Maakodu*

- Herbaariumi koostamine:

- Konks, S. *Virtuaalne herbaarium*. <https://www.cybernature.ee/herb/>
- Herbaariumi tegemine. Rocca Al Mare kooli AS. [Herbaariumi tegemine](#)
- Kukk, T. (2016) *Herbaariumi käsiraamat*. Hea lugu.
- Merivoo-Parro, M. & Lõvi, S. (2020, 10. august). *Kuidas teha herbariumi?* ERR. [Video: tee ise herbaarium | Loodus | ERR](#)
- Lall, M. (2017, 28. august). Kuivata üks õis, nii liigud oma esimese herbaariumi poole. *Maakodu. Kuivata üks õis, nii liigud oma esimese herbaariumi poole - Maakodu*
- Erinevad taimede kuivati valmistamise viisid:
 - 1) ajalehe vahel, vajutuse all
 - 2) Taimekuivati valmistamine: Jansson, T. & Kaataja, P. (2024). *Koduvana taimemapp*. Hea lugu.

- Lihtsa herbaariumi valmistamise juhend:

- Vali välja 5 taime oma kodukohast ja võimalusel korja need juurtega.
- Kuivata taimed (vt. taimekuivati valmistamine)
- Kuivatatud taim teipida A

ülevaateid.

- Eesti keel ja kirjandus: rahvakalendri tähtpäevade tundmine ja seostamine taimede ning puudega.
- Kunstiõpetus: loodust säästva tarbimise põhimõtted, elukeskkonna parandamine kunsti, disaini ja arhitektuuri kaudu.
- Käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus: kasutab materjale ja töövahendeid säästlikult ning järgib oma tegevuses jätkusuutlikkuse põhimõtteid; mõistab töö terviklikkust ideest teostuseni, kavandades ning tehes oma tööd omandatud teadmiste ja oskuste baasil.
- Inimeseõpetus: teab, kuidas leida usaldusväärseid terviseinfo allikaid, ja teab, kust terviseprobleemi korral abi küsida; väärtustab tervist, tervislikku eluviisi ja keskkonda ning mõistab eluviisi ja keskkonna mõju tervisele.

PÕHIKOOLI AINEKAVA

		4 paberile ○ Kirjuta juurde taime nimi, koguja nimi ja kuupäev; ○ Tee augud ja kõida papiks (nt. paelaga või kiirkõitjasse) Rahvakalendri tähtpäevad ja ravimtaimed: ● Hiemäe, M. <i>Eesti Rahvakalender 1-8.</i> ● Kõivupuu, M. (2019). <i>Pärandiaabits lastele ja suurtele.</i> Tänapäev. ○ Maarjapäev ○ Jaanipäev ○ Imerohi maarjahein ○ Kasemahl kui ravim ○ Sauna viha olulisus, erinevad vihad ● Kõivupuu, M. (2018). <i>Meie pühad ja tähtpäevad.</i> Varrak.
III Kooliaste	Kohapärimus	
	Õpiväljundid: Kohapärimus ● oskab seostada kohapärimust laiemate kultuuriliste ja ajalooliste protsessidega Eestis; ● oskab oma kodukoha pärimust loovalt edasi jutustada; ● on loonud lavastuse oma kodukoha pärimusloost. Rahvariided- ja ehted ● iseloomustab Eesti eri piirkondade rahvariiede erinevusi ja seostab neid ajalooliste ning kultuuriliste teguritega; ● valmistab rahvusliku ehte või tarbeeseme, järgides traditsioonilisi töövõtteid ja mustreid; ● tunneb rahvariiede ajaloolist tausta ja tähtsust eestlaste identiteedi kujunemises. Toit ● teab erinevaid rahvuslikke toite ja oskab seostada neid kultuuriliste ja ajalooliste kontekstidega (nt pidulikud toidud, igapäevatoit, piirkondlikud eripärad, rahvakalendri pühad); ● valmistab keerulisemat	Mõisted: Kohapärimus ● Kohapärimus ● Suguvõsa ● Pärimuslugu ● Lavastus ● Kultuurilugu ● Evolutsioon Rahvariided - ja ehted ● Rahvariided ● Ehtekunst ● Rahvusehe ● Sümbolika ● Mustrid Toit ● Eesti köök ● Traditsiooniline toit ● Rahvustoit ● Toidukultuur

	traditsioonilist toitu (nt verivorst) ning analüüsib selle tarbimise tähtsust kultuuris; • rakendab säästliku tarbimise ja jätkusuutlikkuse põhimõtteid, sealhulgas toiduainete maksimaalset ärakasutamist ja jäätmetekke vähendamist.	
	Tegevused: Kohapärimus • Pärimuslavastus: ◦ õpilased koostavad oma kodukoha pärimuslool põhineva näidendi ja esitlevad seda kooliüritusel. • Evolutsioonikõnd: ◦ õpilased läbivad ettevalmistatud 4,6 km teekonna, mis sümboliseerib planeet Maa 4,6 miljardi aasta pikkust ajalugu. Peatuspunktideks on suuremad planetaarsed ja lähiajaloos juba ka ühiskondlikud muudatused; ◦ võib teha jalutuskäigu mõne kodukandi pühapaiga juurde ning mõtestada teekonna pikkus vastavalt külastatava objekti vanusega; ◦ evolutsioonikõnni kohta leiab toetavat materjali Gaia hariduse käsiraamatust. Rahvariided - ja ehted • Rahvuslik ehe: ◦ õpilane valmistab rahvusliku ehte või tarbeeseme, järgides traditsioonilisi töövõtteid ja mustreid. Toit • Kodukandi toidu valmistamine: ◦ õpilane valib ühe oma kodukandi traditsioonilise toidu ja valmistab selle iseseisvalt ning	Materjalid: • Eesti rahvuslik käsitöö. www.rahvusehe.ee • Eesti Rahvakultuurikeskus. (2014). <i>Vaimse kultuuripärandi töölehed</i>. https://rahvakultuur.ee/wp-content/uploads/2022/03/VKP-to%CC%88o%CC%88lehtede-komplekt.pdf • Eesti toit. https://www.eestitoit.ee/et • Kangur, M., Trapido, T., Kaasik, A., Tuisk, A., Eensalu, P., Lepa, R., Järviste, L., Puusepp, L., & Räni, P. (2020). <i>Tervikliku eluviisi alused: Gaia hariduse käsiraamat</i>. SA Eesti Teadusagentuur. • Kõivupuu, M. (2019). <i>Pärandiaabits lastele ja suurtele</i>. Tänapäev. • Kõivupuu, M. (2023). <i>Eesti mütoloogia algajale</i>. Tänapäev. • Maa-ameti Geoportaali kultuurimälestiste kaart. http://geoportaal.maaamet.ee/est/Kaardiserverp2.html

	dokumenteerib protsessi, tehes näiteks fotosid või lühivideo. Lõiming: • Ajalugu: evolutsioonikõnni tõttu oskab õpilane mõista ajalooliste sündmuste (nagu jääaeg ja kliimamuutused) mõju nii loodusele kui ka inimkonnale; tunneb kodukandi ajaloo seotud paiku ja mõtestab nende tähendust. • Bioloogia: evolutsioonikõnni harjutus selgitab elusorganismide arengut ja nende kohanemist keskkonnaga erinevatel ajastutel ning aitab mõista Maa ajaloo ja ökosüsteemide omavahelisi seoseid. • Tööõpetus, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus: oskab jäljendada ja luua kodukandi rahvuslikke mustreid ja sümboleid, kasutades traditsioonilisi käsitöövõtteid; valmistab praktilisi tarbeesemeid või toite, rakendades traditsioonilisi meetodeid ning mõistes nende kultuurilist ja ajaloolist tähendust; omandab praktilisi eluks vajalikke oskusi (käsitöö, toiduvalmistamine, dokumenteerimine), arendades samal ajal loovust ja kultuurilist teadlikkust. • Kehaline kasvatus: oskab end riietada vastavalt ilmastikule ning oskab orienteeruda; evolutsioonikõnni toetab õpilaste kehalist aktiivsust ja tervislikku liikumist; arendab vastupidavust ja õues liikumise oskusi, rõhutades looduses liikumise tervislikkust ja ökoloogilist teadlikkust.	
--	--	--

- Enesemääratluspädevus: õpilane seostab enda identiteeti kodukoha ja selle pärandiga; mõistab kodukoha eripära ja kultuurilist tausta, tunnetab oma kuuluvust ja vastutust kohapärandi säilitamisel ning oskab väärtustada selle tähendust nii endale kui ka kogukonnale.
- Ettevõtlikuspädevus: õpilane algatab ja viib ellu kodukoha pärandit käsitlevaid projekte, näiteks lavastab kohapärimuse lugusid või korraldab neid tutvustavaid üritusi; leiab loovaid lahendusi kodukoha pärandi hoidmiseks ja oskab teha teistega koostööd selleks vajalike tegevuste elluviimisel.
- Suhtluspädevus: õpilane oskab suhelda erinevates situatsioonides, kasutades asjakohast keelt ja väljendusoskust kodukoha pärandilugude edastamiseks; osaleb aruteludes, esitab oma arvamust ja väärtustab teiste seisukohti.
- Sotsiaalne pädevus: õpilane teeb koostööd kaaslaste, kogukonnaliikmete ja asjatundjatega, mõistes ja austades erinevaid arvamusi ja taustasid; osaleb aktiivselt ühistegevustes, mis on suunatud kodukoha kultuuripärandi säilitamisele ja arendamisele, näidates üles hoolivust ja vastutustunnet.
- Väärtuspädevus: õpilane oskab hinnata kodukoha pärandi tähtsust ja mitmekesisust, teadvustades selle väärtust kultuurilise ja ajaloolise sideme loojana; suhtub austusega kohapärimusse ning tegutseb selle hoidmiseks ja edendamiseks, mõistes selle olulisust tulevastele põlvedele; mõistab inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes.

	• Õpipädevus: õpilane oskab planeerida, koguda ja kasutada kohapärimusega seotud teadmisi ja oskusi, et luua seoseid oma kodukoha ajaloo, kultuuri ja tänapäeva vahel; suudab leida usaldusväärset infot pärimuspaikade, rahvariiete ja traditsiooniliste toitude kohta, analüüsida seda ning rakendada praktilistes ülesannetes; reflekteerib oma õpitegevuste üle, teadvustab omandatud teadmiste ja oskuste väärtust ning mõtestab, kuidas need teadmised aitavad kaasa tema kultuurilisele ja isiklikule arengule.	
Suuline pärimus		
	Õpiväljundid: • oskab pärimust suuliselt ja kirjalikult edasi anda; • teab tartu ja tallinna keele erinevusi ja teab kuidas kujunes välja tänapäevane eesti keel; • oskab lugeda lihtsamaid vanas eesti kirjakeeles kirjutatud tekste; • teab tähtsamaid Eesti kirjanikke (Hurt, Eisen, Kreutzwald, Luts, Kivirähk, Kitzberg, Bornhöhe jm) ja keeleteadlasi ja nende panust Eesti kultuuri; • teab millised Eesti kirjanikud kasutavad oma loomingus rahvapärimuse motiive, tunneb nende kirjanike tähtsamaid teoseid ja peamisi kirjanduslikke tüüpe Eesti kirjanduses.	Mõisted: • Mütoloogia • Folkloor • Tartu ja tallinna keel
	Tegevused: • Õpilane loeb vanas eesti kirjakeeles kirjutatud lühikesi tekste. • Õpilane tutvustab klassi või kooli ees vabalt valitud pärimusteemat (vastavalt õpilasele kas maha lugedes või peast; võib lasta õpilastel teha ka koostööd, näiteks kirjutada ja lavastada ise etendus; siduda võib käsitöö/kunsti ja pärimuse, tehes esitluse jaoks rekvisiite: nt vastlapäeva	Materjalid: • Tartu ja tallinna keelte teke ja areng: https://www.eestijuured.ee/et/artiklid/kirjakeelte-murdepohjad • Vana kirjakeele korpus: https://vakk.ut.ee/

	tutvustamiseks vurri tegemine, Eesti kohtade tutvustamiseks meisterdada Eesti kaart; siduda muusikaga – tantsuga või lauluga midagi edasi anda). • Õpilased koostavad mõne hariva mängu (õpetaja valikul kas mälu-, laua-, arvuti-, kaardimäng. Näiteks memory või domino mäng rahvapäraste piltidega (ja kergemate ning lühemate sõnadega); <i>pop-up</i>-raamat; piltmõistatused). Lõiming: • Ajalugu: teab tartu ja tallinna keele ja ühtse eesti kirjakeele kujunemise kohta. • Üldpädevus: oskab koostada esitlust ja seda ette kanda.	
	Pärimusmuusika Õpitulemused: Pärimusmuusika areng • teab muusikalise folkloori rahvusvahelisust; • teab Eesti pärimusmuusika edasikandjaid; • osaleb pärimuskultuuri sündmusel ja analüüsib kogetut. Rahva- ja regilaulud • oskab luua regilaulu; • teab ja tunneb oma kodukandi rahvamuusikuid läbi aegade; • oskab selgitada rahvalaulude seost kultuuripärandiga; • teab oma kodukoha rahvamuusika sündmusi. Rahvapillid ja pillimäng • süvendab pillimänguoskusi; • tunneb Eesti rahvapillide ajalugu; • oskab nimetada Vabariigi pillimehi. Rahvatants • oskab nimetada rahvatantsu liikumise eestvedajaid; • oskab tantsida eesti tuntumaid rahvatantse; • oskab juhendada voor- ja kolonntantsu tantsimist; • rakendab liikumises muusikalisi teadmisi.	Mõisted: Pärimusmuusika areng • Pärimusmuusika • Muusikaline folkloor • Soolopillid Rahva- ja regilaulud • Rahvamuusika • Rahvamuusik • Kultuuripärand Rahvapillid ja pillimäng • Pillirühmad • Rahvapill • Rahvamuusik Rahvatants • Rahvatantsuliikumine • Põhisammud • Voortants • Kolonntants • Polka • Padespaan

	Tegevused: - Jälgitakse kohaliku linna/valla kultuuriprogrammi ja külastatakse pärimusmuusika sündmust või kutsutakse koolikontserdi raames kooli esinejad. Õpilane kirjeldab kogetut suunavate küsimuste toel. - Õpilane leiab infot polka, padespaani jne kohta rahvusvahelises folklooris. - Uurib rahvatantsuliikumise eestvedajate Anna Raudkatsi ja Kristjan Toropi kohta. - Muusikalise folkloori liikide mõistekaardi koostamine (vanem ja uuem rahvalaul, rahvatants, soolopillid, muusikakollektiivid). - Õpilased juhendavad koolikaaslaseid voortantsu tantsimisel. - Õpilased juhendavad koolikaaslasi kolonntantsu tantsimisel. Lõiming: - Eesti keel: esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid; teeb kuuldu ja loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte; arutleb eakohastel teemadel. - Kirjandus: hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet; tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust; väärtustab oma kultuuri ja selle mitmekesisust. - Ajalugu: arutleb ajaloosündmuste põhjuse ja tagajärje seoseid; märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu. - Inimeseõpetus: on loov ja ettevõtlik. - Ühiskonnaõpetus: oskab kasutada allikaid õppetöös; analüüsib oma kogemuste põhjal iseenda kultuuritarbimist; selgitab, miks on oluline tunda kultuuripärandit; toob näiteid Eesti kultuuri levikust maailmas.	Materjalid: - Pärimusmuusika kontseptsioon: https://rahvakultuur.ee/wp-content/uploads/2020/03/parimusmuusika.pdf. - Anna Raudkatsi tantsuselts: https://raudkats.ee/. - Kõivupuu, M. (2019). Pärandiaabits lastele ja suurtele. Tallinn: Tänapäev. - Õppevideo: Labajalg voortantsuna ja kolonntantsuna: https://www.opiq.ee/kit/465/chapter/25295. - Reilenderi õpetus: https://www.opiq.ee/kit/465/chapter/25296.
--	---	--

	• Muusika: laulab Eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu; väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni; süvendab pillimänguoskust; rakendab liikumises muusikateadmisi; uurib kodukoha ja Eesti rahvamuusikat. • Kehaline kasvatus: loob midagi liikumisega seotult; teab tantsijate rolli kultuurikandjana ning traditsioonide olulisust kultuuri osana; riietub liikumiseks sobilikult; mõistab tantsukultuuri ja tantsu eneseväljendusvormina; organiseerib kaasõpilasi lihtsasse liikumisega seotud tegevusse. • Kultuuri- ja väärtuspädevus: tajub ja väärtustab oma seotust teiste inimeste, ühiskonna ja rahvaste kultuuripärandiga; väärtustab loomingut, kultuurilist mitmekesisust; teadvustab oma väärtushinnanguid. • Sotsiaalne ja kodanikupädevus: teab ja järgib ühiskondlikke väärtusi ja norme; teeb koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides. • Enesemääratluspädevus: suudab mõista ja hinnata iseennast. • Õpipädevus: seostab omandatud teadmisi varem õpituga; analüüsib oma teadmisi ja oskusi. • Suhtluspädevus: väljendab ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt. • Ettevõtlikkuspädevus: suudab ideid luua ja ellu viia.	
Kalendripärimus		
	Õpiväljundid: • oskab töötada meeskonnas, julgeb välja tuua enda tugevusi ja peab tähtaegadest kinni; • omab sündmuse korraldamise kogemust; • arendab eneseväljendust, esinemisjulgust, suhtlemis- ja kuulamisoskust ning teadlikkust tähtpäeva kohta, üksteisega arvestamise oskust;	Mõisted: • meeskonnatöö

	• teab osaliselt teiste rahvaste jaanipäeva tähistamise traditsioone; • teab, kuidas seostada pärimusega (nt kalendripärimus) seotud teemasid enda loovtöö teemavalikuga.	
	Tegevused: • Mihklipäeva laada korraldamine ◦ meeskonnas töötamine, ülesannete jagamine, ürituse õnnestumisse panustamine, „suure pildi” haldamine; ◦ info edastamine (sotsiaalmeedia sisu loomine, plakatite kujundamine, reklaam); ◦ <i>aftermovie</i> tegemine. • Kutsuda kooli mõni ürituste korraldaja enda tööst rääkima. Loovtöö ja pärimuse ühendamine • Tutvustatakse võimalusi siduda pärimuse teema loovtöö teemaga ◦ nt koolis rahvakalendri tähtpäevade tutvustamine koos praktiliste tegevustega mingil perioodil ja selle kogemuse loovtööks kirjutamine. Vastlapäev • Traditsioonide tutvustamine väiksematele klassidele ◦ vastlavurri meisterdamine ja selle tegemise õpetamine väiksematele, liulaskmise ja teatevõistluste korraldamine. Paastumaarjapäev (25. märts) • Tüdrukute ja naiste püha. • Päeva teretamise laulud ja laulumängud. ◦ Pannkookide küpsetamine ja söömine ◦ Hommikujooga koolis Jaanipäev (24. juuni) • Tule puhastava toime abil vabaneda kõigest halvast ja	Materjalid: • https://www.youtube.com/watch?v=jtnpnmxQVcE • https://www.youtube.com/watch?v=H8P0fBYf4yE • https://www.folklore.ee/erk/exhibits/show/paastumaarjapaev • https://www.youtube.com/watch?v=hD6K8qqceKs • https://www.folklore.ee/erk/exhibits/show/jaanipaeu • https://www.ohtuleht.ee/881333/laflased-naitavad-kuidas-paganlikku-jaanipaeua-pidada

	mittesoovitavast, eeskätt kurjadest üleloomulikest jõududest. • Toad korda! • Saunas käimise traditsioon. • Pärgade punumine. • Ülevaade jaanipäeva tähistamisest mujal maailmas. ○ saunaviha valmistamine ja (kogukonna) sauna külastamine; ○ pärgade punumine	
	Lõiming: Kultuuri- ja väärtuspädevus: Oskab omandatud teadmisi noorematele koolikaaslastele edasi anda ning iseseisvalt juurde otsida vajalikku informatsiooni. Mõtleb loovalt ja oskab töötada nii üksi kui ka meeskonnas. Suudab väljendada ennast loominguliselt, peab lugu kunstist ja oskab nooremaid koolikaaslaste ette valmistatud tegevustes juhendada. Sotsiaalne- ja kodanikupädevus: Seab endale eesmärged ja tegutseb nende nimel, juhib ja korrigeerib oma käitumist ning võtab endale vastutuse oma tegude eest. Õpipädevus: Mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele. Suhtluspädevus: Oskab kuulata, selekteerida enda jaoks olulist informatsiooni ning julgeb ja oskab küsida täpsustusi endale huvitavatel või ebaselgetel teemadel. Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogialane pädevus: Oskab mõtetstada inimese ja looduse seost, oskab esitada loodusteadlikke küsimusi ja tuleb toime tehnikamaailmas. Ettevõtlikuspädevus: Mõtleb ise sündmuse kontseptsiooni, teeb õnnestumiseks koostööd kaaslastega ja omab sündmuse läbi viimise kogemust. Digipädevus: Kujundab nii paberil kui ka digitaalselt erinevaid turundusmaterjale ja omab teadmisi loovtöö vormistuse ja sisu kohta.	
	Taimetarkused	
	Õpiväljundid: • teab Eestis kasvavaid peamisi	Mõisted: • Viht

	ravimtaimi. Oskab olla allikakriitiline, teab, kuidas teha kindlaks, kust mida osta ja korjata, mida usaldada ja mida mitte; • teab kodukohas kasvavate taimedega seotud peamisi uskumusi ja kombeid; • oskab valmistada vähemalt 10 ravimtaimest koosneva herbaariumi; • oskab nimetada kodukohas enim levinud ravimtaimedega seotud raviomadusi ja kasutusvõimalusi; • oskab teha kasevihta – teab, kust ja millal materjali koguda, kuidas vihta valmistada ja kasutada. Teab, milleks esivanemad vihtasid on kasutanud; • tunneb peamisi uskumusi ja ravivõtteid taimede kasutamisel Eesti rahvameditsiinis ja pärimuses; • oskab meisterdada kaitsvat amuletti.	• Jaanipäev • Uskumused • Ravimtaimed • Herbaarium • Kuri silm • Talisman ehk amulett • Pärimusmeditsiin
	Tegevused: • Õpilased otsivad internetist 5 artiklit ravimtaimedest ja nende olulisusest, oskavad põhjendada, miks need allikad on asjakohased ja usaldusväärsed. • Hingamise retk loodusesse ◦ metsa rahu ja vaikuse austamine; ◦ hingamisharjutused ja puude energia tunnetamine; ◦ loodusretkel võimalik tutvustada pühapuid, katsetada, kas õpilased tajuvad puude energiat. • Ravimtaimedest koosneva herbaariumi valmistamine ◦ retk oma kodukoha läheduses looduses eesmärgiga tutvustada kodukohas kasvavaid ravimtaimi ning rakendada herbaariumi kogumise põhimõtteid ning parandada	Materjalid: Taimede ja pärimusega seotud allikad: • Eesti Loodus 8/2022 http://www.eestiloodus.ee/arhiiv/Eesti_Loodus08_2022.pdf ◦ Kõivupuu, M. (lk 22-26). <i>Väge täis pihlapuu: uhke emand mäe peal, roheline kleit seljas, punased pärlid kaelas.</i> ◦ Heinsoo, K., & Kose, M. (lk 46-57). <i>Kust leida ravimtaimi?</i> • I.Karjus, I. (2013). <i>Metsamoori suur ravimtaimeraamat</i>. Fookus meedia. • Kõiva, M. <i>Pärimusmeditsiin ja globaliseeruvad tervisetrendid</i>. https://typeset.io/pdf/parimusmeditsiin-ja-globaliseeruvad-tervisetrendid-2m7u5qmq0g.pdf Saun ja viha valmistamine: • Hõbepappel, U., Hõbepappel, L., Nellis, Sil. & Nellis, S. (2023). <i>Saun. Ajalugu, kultuur, tervis, ehitus</i>. Populus alba

	keskkonnasõbralikku mõtteviisi; ○ räägitakse taimeliikidest, taimede kogumisest, looduskaitsest, eetikast ja esteetikast herbaariumi koostamisel, kogutakse ja määratakse taimi ning tehakse ettevalmistusi herbaariumi koostamiseks; ○ õpilased täiendavad herbaariumi korjatud taimede peamiste raviomaduste kirjeldustega ning kasutusvõimalustega. ● Sauna viha valmistamine ○ õpilastele tutvustatakse viha valmistamise põhimõtteid ja õigeid töövõtteid; ○ räägitakse viha valmistamise ja kasutamisega seotud uskumustest ja milliseid traditsioone ka tänapäeval järgitakse. ● Kaitsetalismani ehk amuleti valmistamine ○ kaelakee nõõri otsas, käevõru helmestest; ○ sobiva puuliigi valimine; ○ tutvumine erinevate puude energia ja võimetega. ● Puidust matkakepi valmistamine loodusretke käigus ○ õpilastele tutvustatakse erinevaid puid ja kuidas looduses märgata, millisest oksast saab hea matkakepi; ○ õpilased kasutavad ohutult töövahendeid, et voolida matkakepi käetuge või konksu. Lõiming: ● Kunstiõpetus: mitmesuguste looduslike objektide ning keskkondade analüüsimine erinevatest vaatepunktidest lähtudes; uurimuste ja	● Riigimets, <i>Saunaviha tegemise õpetus</i>. YouTube. Saunaviha tegemise õpetus ● ERR, (2023, 13. juuni). <i>Saunaviha ekspert õpetas õigesti vihta tegema</i>. Saunaviha ekspert õpetas õigesti vihta tegema Elu ERR ● Soomets, S. <i>Saunaviha tegemine</i>. Riigimetsa majandamise keskus. Saunaviha tegemine RMK ● Veeroja, E. (2022). <i>Vihitlemisest räägib Mooska talu perenaine ja sannasuri Eda Veeroja</i>. Eesti Maaturismi Ühing. Vihitlemisest räägib Mooska talu perenaine ja sannasuri Eda Veeroja ● Tsõmbarevich, O. (2023, 14. juuni). <i>Saunaviht puhastab hinge ja hellitab keha</i>. Riigimetsa majandamise keskus. Saunaviht puhastab hinge ja hellitab keha! RMK Meisterdamine: ● Amuleti valmistamiseks: ○ M. Kõivupuu, M. (2023). <i>Eesti Mütoloogia algajale</i> (lk 161-165). Tänapäev. ○ Kõiva, M. <i>Sümbolid. Ideoloogia</i>. Võim. https://www.folklore.ee/~mare/rahvausund/3_sumbolid_ideoloogia_voim.pdf ○ Tuubel, V. (2020). <i>Märka Märki!</i> Eesti Rahva muuseum. https://www.folklore.ee/kp/lp/2020/virve_tuubel.pdf ○ Hiemäe, R. (2022). <i>Pärimuslikud märgid ja sümbolid Eestis</i>. Varrak. ● Tuulevurr. Tuulevurr on piklik puidust lauake, mida keerutades tulev kõmisev heli kostub kaugele eemale. Selle heliga sai saata teateid, peletada loomi, keda tuli eemal hoida ning selle mürinaga kaitsti end ka vaimse halva eest. (õpitoa juhendaja Roland Burk) https://parimuskoda.ee ● Nyman, I. (2016). <i>Õue</i>
--	---	---

	visualiseeritud esitluste koostamine ja kujundamine. • Käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus: valib oma ideede teostamiseks sobivaid materjale, töövahendeid, seadmeid, masinaid ja töötlemisviise turvaliselt; kasutab erinevaid teabeallikaid loova mõttetöö ja praktilise tegevuse ühendamiseks; kavandab, planeerib, teostab ja mõtestab töö protsessi põhimõttel ideest teostuseni, arvestades eesmärgistatud tulemust ning esteetilisust; väärtustab Eesti kombeid ning esemetega seotud traditsioone; teadvustab praktiliste eluoskuste valdamise vajalikkust. • Loodusõpetus: eristab teaduslikke teadmisi mitteteaduslikest teadmistest. • Ajalugu: teab näiteid kodukoha kultuuripärandist, olulisi inimesi ja nende rolli kodukoha kultuuriloos. (nt kohalik taimetark); teab, kuidas meditsiin ja inimeste teadmised tervisest on aja jooksul muutunud. • Ühiskonnaõpetus: hindab infoallikaid kriitiliselt ja kujundab oma arvamuse, järgib autoriõiguse ja intellektuaalse omandi kaitse põhimõtteid.	<i>meisterdama. Sinisukk.</i> ○ Matkakeppide valmistamine ○ Kasepuu kasutamine käsitöö tarbeks
--	--	--